

Delavska enotnost

Glasiło Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 13. junij 1986

številka 23, letnik 45, cena 45 dinarjev

Ni res, da je na delovnih tekmovanjih pomembna le ročna spretnost, pa čeprav je čas zlato. Kovinarji, ki so se srečali na Ravnah, so namenili merjenju in natančnosti skorajda več časa kot samemu delu. Potemtakem mnenje, da tekmovanja negujejo kult krampa in lopate, lahko ovržemo.

Slika: Andrej Agnič

Majska analiza spet oživljena

IZPOLNILI SMO KRITIČNO MALO NAČRTOVANEGA

Razmere so prisilile zvezni, republiške in pokrajinske izvršne svete, da tako imenovano »majsko analizo«, razčlenitev težen družbenoekonomskega razvoja v minulem srednjeročnem obdobju in v letošnjih prvih petih mesecih – ponovno oživijo. Nastal je namreč dramatičen razkorak med načrtanim razvojem in doslej uresničnim, katerega posledice je predsednik slovenskega izvršnega sveta Dušan Šinigoj na četrtkovi seji izvršnega sveta na kratko ocenil takole:

– V vsej družbeni reprodukciji se razmere slabšajo, je dejal. Na nekaterih področjih celo dramatično. Zaradi tega bi lahko prišlo do resnejših zapletov v družbi, če bi dopustili, da se »stvari« še naprej odvijajo v tej smeri. Razmere terjajo takojšnje ukrepanje na nekaterih področjih, na primer v ekonomskih stikih s tujino ali v posojilno denarni politiki. Gospodarska gibanja v prvi polovici letošnjega leta so namreč lahko usodna za samoupravni socializem, saj bodo, če jih ne bomo spreminili, pripeljala v etatizem.

Dušan Šinigoj je priznal, da je z besedami, kot so »dramatične razmere« ali »urgentno ukrepanje« nekoliko pretiraval, toda hkrati je poudaril, da je to počel namerno. Zavaljo tega namreč, da bi se vsi čimbolj zavedeli nevarnosti odmika od sa-

moupravnega k etatističnemu odločanju.

Kaj vse je vplivalo na tako veliko razliko med načrtovanim in doseženim, je težko naštet, še težje razčleniti, kajti vzrokov je toliko in mnogi imajo tako globoke korenine, da je ne le ugotavljanje, ampak zlasti odpravljanje vzrokov za naše težave, zelo težak, zapleten in dolgotrajen proces. Posebej zanimivo je ob tem vprašanje, zakaj je do poglobljanja krize prišlo prav v času, ko smo načrtovali (prepričani, da to zmoremo) utrjevanje dosežkov, zlasti na področju ekonomskih odnosov s tujino in (deloma) uravnoteženega povpraševanja s ponudbo, ki smo jih dosegli v minulih letih kot osnovo za hitrejšo gospodarsko stabilizacijo.

Marsikateri poznavalec je prepričan, da so bili znaki sedanje krize vidni že pred leti – kdor jih je hotel videti – in da so mnogi ugledni ekonomisti ali ustanove opozarjali na grozečo nevarnost, ki je bila samo logična naravna posledica razvoja družbenoekonomskih odnosov. Ker samo katastrofe nastanejo nenadoma (pa še zanje morajo biti primerne okoliščine) takšnega mnenja seveda ni težko sprejeti za pametnega.

Kaj zdaj? Škodo bo poskušal popravljati zvezni Izvršni svet z vrsto že najavljenih ukrepov (ki pa so vsaj glede ekonomskih

odnosov s tujino v krepki zamudi in letos ne bodo dali zelenega učinka). Njegov sveženj naj bi javnost spoznala že čez kakih štirinajst dni. Kaj vse bo v njem, seveda nima smisla ugibati.

Zvezna vlada in z njo tudi republiške, v katerih pristojnosti je tudi del možnih ukrepov (poraba, davčna politika...) bodo morale slej ali prej omogočiti selektiven razvoj v gospodarstvu in družbi. Denar bo treba preusmeriti v tisti del gospodarstva ali tiste delovne organizacije, ki so sposobne prebiti se na svetovno tržišče (ne le zavaljo deviz za vračilo dolgov, ampak za dolgoročno razvojno perspektivo gospodarstva in vse družbe). Tej nalogi bo treba vsekakor prilagoditi tudi porabo, odpraviti vzroke za tako visoko inflacijo, finančno utrditev gospodarstva in podobno. Kot smo dejali, je nalog preveč, da bi vse našli. Prav gotovo pa drži, da smo v resnici v prelomnem času in če ukrepi ZIS in republiških izvršnih svetov ne bodo skrajno učinkoviti, ravnanje vseh gospodarskih in drugih družbenih subjektov pa naravnano na izpolnjevanje sprejetih usmeritev, potem je najbrž ves trud zaman: tako sestavljalcev načrtov, resolucij, družbenoekonomske politike in ukrepov za njeno uveljavljanje kot tudi vseh tistih, ki že zdaj ravnajo gospodarno in smotrno.

Boris Rugelj

IZ VSEBINE:

Delegatske volitve so sprožile vrsto vprašanj o kadrovske in volilnih postopkih
SPREMENIMO MISELNOST IN DELO, NE LE PREDPISOV

Delavci in sindikat (povzetki iz raziskave)

VPLIVNIH MALO, NEZADOVOLJNIH OGROMNO

Pomurske razvojne zadrege
ISKANJE Z REFLEKTORJEM

Dinar in devize v teoriji in jugoslovanski praksi (3)
DEVIZNO VARČEVANJE SE SPLAČA

Pogovor z mag. Dušanom Lavričem, direktorjem novomeške tovarne prikolic
V IMV SE NEKAJ DOGAJA

Delegatske volitve so sprožile vrsto vprašanj o kadrovskih in volilnih postopkih

SPREMENIMO MISELNOST IN DELO, NE LE PREDPISOV

Volilni krog se bo po izvolitvi še enega člana predsedstva SFRJ iz Bosne in Hercegovine (doslej je bil član predsedstva iz te republike Branko Mikulić, ki je postal predsednik zvezne vlade, kandidat za člana predsedstva pa je Hamdija Pozdegar) zaprl. Konec junija bo še zvezni partijski kongres in z njim bo sklenjeno pomembno obdobje razčlenjevanja družbenih in gospodarskih razmer ter iskanja poti iz krize, v kateri smo se znašli. Kongresi in tudi volitve so potekale v zelo zahtevnem obdobju, ki je za razvoj jugoslovanske družbene skupnosti bržkone prelomno po mnogih premisah, zlasti pa menjavi generacij na najbolj odgovornih delegatskih in družbenopolitičnih dolžnostih. To seveda potrjuje napovedi, da bo menjava potekala brez prevelikih notranjih trenj in v sorazmerno demokratični obliki. Morda je kriza sama pospešila ta proces, kajti zahteve po drugačnem ravnanju in vodenju družbenih procesov so izziv zlasti za mlajše, z več znanja, pogume in tudi ustvarjalne moči pri iskanju odgovorov na zapletene družbene probleme in protislovja.

Ali se bojimo pasti

Zdi se, da se to pozna tudi pri razčlenjevanju minulih volitev v delegatska telesa, kajti doslej še ni bila v tako kratkem času izdelana analiza vseh postopkov, prav tako pa so že dali pod »mikroskop« volilne pravilnike in vso zakonodajo, da bi jo lahko morebiti dopolnili z novimi spoznanji iz letošnje prakse. Pri tem delu se je kajpak treba bati dveh pasti, ki sta ob prejšnjih delegatskih volitvah analitike najbolj grabile v vrtljak neustvarjalnosti. Mislimo na teze, da pravzaprav nimamo kaj dosti spreminjati ali pa nič (formalistični perfekcionizem), temveč je le ljudem potrebno obrazložiti sistem, da ga bodo razumeli. Gre tudi za one, ki se zgledujejo po zahodnih meščanskih volitvah, ki kajpak s samoupravnim socialističnim političnim sistemom in neposrednim odločanjem delavcev o vseh družbenih vprašanjih nimajo nobene povezave. S tem pa ne mislimo trditi, da nekateri instituti volitev, ki pripomorejo k demokratizaciji vseh postopkov in demokratični izbiri kandidatov, ne morejo dobiti prostora v delegatskih volitvah, vendar jih kaže pozorno in skrbno vgrajevati v naš kandidacijski in volilni sistem.

Za obdobje priprav na volitve so značilne živahne razprave o našem političnem sistemu, ki jih je spodbudilo tudi delo, povezano s kritično analizo delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Morda je zategadelj tokrat bilo vendarle manj nerazumevanja narave naših delegatskih volitev, pa tudi ocen o navidezni demokratičnosti volitev in vseh predvolilnih postop-

kov, o ohranjanju vladajoče birokratsko-etatične sestave, ki so ji volitve le sredstvo za obvladovanje ljudskih množic in manipuliranje z njimi, so se izkazale za neresne, četudi jih je kdo skušal zaviti v celofan visoke znanosti. Sama udeležba na volitvah je pokazala ravno nasprotno in zanimanje ljudi za evidentiranje in poglobljeno, tudi zelo kritično (tu in tam enostranko) obravnavo možnih kandidatov, kar se je zrcalilo tudi v povezovanju volitev z gospodarskimi problemi, delovanjem delegatskih skupščin in odgovornostjo za sedanje gospodarske in družbene stiske.

Več kandidatov – zaprte liste

Bržkone bo v prihodnje treba o marsičem razmisliti, če želimo, da bodo volitve sestavine pravice delavca do samoupravljanja in tudi ena izmed oblik njegovega odločanja o pogojih, sredstvih in sadovih dela. V tem smislu gotovo ni izmišljeno vprašanje o zaprtih ali odprtih listah in oceni, da je bilo ob letošnjih volitvah v praksi celo več zaprtih list kot v preteklosti. Samo po sebi je razumljivo, da zaprta lista in odločitev zanjo zahteva zares demokratične vse prejšnje postopke, v katerih sodeluje večina ljudi in tudi uporabi vse možnosti za izbiro najboljšega kandidata. Vprašanje je, če so odprte liste smotrne v temeljnih samoupravnih okoljih, kjer se ljudje dobro poznajo med seboj in lahko v kandidacijskih postopkih oblikujejo zares takšno kandidatno listo, na kateri bodo najboljši. Ne moremo pa mimo zahtev ljudi, da se za najbolj odgovorne delegatske dolžnosti v prihodnje oblikujejo odprte liste, vendar tako, da začne razprava o kandidatih v temeljnih okoljih; tam se oblikujejo jasna merila, po katerih je lahko kdo kandidat za odgovorno dolžnost in skladno s takimi merili je seveda moč potlej v volilni postopek ponuditi več kandidatov.

Zategadelj morajo postati temeljne kandidacijske konference odprta možnost za izražanje in uveljavljanje najširše volje ljudi, po sestavi pa morajo biti demokratične in svobodne. Ne bi jih smeli skriti le na zbor izbranih delegatov, ki naj bi le potrdil kadrovske predloge političnih vodstev. Pravzaprav se zdi nelogično razmišljanje nekaterih, da bi izključili iz sestave kandidacijskih konferenc izvoljene delegacije, češ da so element posredništva in predstavništva v sestavi kandidacijskih konferenc. Gre, resnici na ljubo, za možnost, da lahko kandidira za delegatsko dolžnost tudi če v temeljni samoupravni skupnosti ni bil izvoljen za delegata. Zato verjetno lahko najdemo kup protiarargumentov, kajti povsem logično se zdi, da mora vsak delegat najprej dobiti zaupanje ljudi v »svoji hiši«. Torej tisti, ki bi radi vplivali

na kadrovske postopke brez takšnega zaupanja, če niso člani temeljne delegacije, tega ne morejo početi zunaj delegatskega kroga.

Dimna zavesa

Sicer pa bi v prihodnje veljalo nekolikaj podrobneje analizirati, kateri kandidat za odgovorne delegatske dolžnosti je dobil več podpore in kateri manj. Za takšno presojo nimamo ustreznih meril in to je huda hiba predvolilnih postopkov. Kaj hitro se lahko najdejo kritiki volilnega sistema, ki govore o »dimni zavesi« in lahko ta tudi nastane, če vodstva družbenopolitičnih organizacij ne znajo ugotoviti, kdaj se objavi kandidatna lista in

Prav na minulih volitvah se je pokazalo, da so zlasti vodstva družbenopolitičnih organizacij le neoglavno opazovala dogajanja na kandidacijskih konferencah, saj se niso znala »boriti« za svoje kandidate. Če se bodo v prihodnje pojavljale odprte liste, predvsem za najbolj odgovorne delegatske dolžnosti, potlej bodo morala najti novo abecedo metod političnega delovanja. Kandidati se ne bodo pojavljali s svojimi programi, temveč bodo ponujali svojo vizijo izpolnjevanja programov, dajali osebni pečat izvedbenim zamislim in bržkone bo potrebno mnogo strpnosti in še zlasti mnogo več kandidacijske in volilne kulture v teh procesih, na

benopolitičnih organizacij niso kos takim zahtevam in spremenjenim razmeram, bržkone marsikaj v takih ekipah ni v redu. V našem sistemu – nato je opozoril že Kardelj – se sicer res ne oblikuje vladajoča večina in opozicija v boju za politično oblast, pač pa se večina in manjšina oblikujeta pri reševanju konkretnih vprašanj in pri uveljavljanju pluralizma samoupravnih interesov. Na kadrovskega področju to pomeni, da je sicer onemogočeno spopadanje različnih kadrovskih ekip na volitvah za oblasti, vendar pa s tem ni rečeno, da ne bi kazalo spodbujati konkretno spopadanje, oblikovanje večine in manjšine na podlagi presoje primernosti posameznih

izvodnje. Sedanja preobširnost in zapletenost odločanja v silih, vsaj za organizacije združenega dela ni »zanimiva«, umetno ohranjanje takšnih delegacij pa je prej v škodo kot korist političnemu sistemu socialističnega samoupravljanja. Morda bi bilo dobro, če bi se delegatskih odnosov na tem področju lotili takšni strokovnjaki, ki še niso konkretno vzpostavljali delegatskih razmerij, ki niso »zastrupljeni« s sisomanijo. Takšna razčlemba bi bržkone še kako koristila v razmišljanjih o smotrnosti delegatske ureditve, pa tudi pripomogla k večji učinkovitosti odločanja in nadzora nad gospodarjenjem z družbenimi sredstvi.

Pravzaprav je precej pobud za spremembo volilnega sistema, ki kajpak ne posegajo v njegovo razredno naravo, vendar pa si očitno v naši družbi zatiskamo oči pred resnico, da ljudje nekaterih stvari preprosto ne sprejemajo in da je zategadelj potrebno resno razčleniti vse pobude in se tistih nepravilnosti (bodisi da gre za preveč administrativnega urejanja v predvolilnih postopkih in na volitvah samih) ne znamo enostavno

kako »široka«, saj je lahko le vtis, da je izredno demokratično objavljane vseh evidentiranih kandidatov, ko pa se kasneje izkaže, da je kar precej kandidatov neustreznih. Vloga družbenopolitičnih organizacij, zlasti pa SZDL in sindikata, je v vseh predvolilnih in volilnih postopkih zelo pomembna, vendar ne le, da uveljavljajo svoj vpliv pri kandidiranju in usmerjanju kandidacijskih procesov, da tudi same evidentirajo po sprejetih merilih in se vključujejo v selekcijo kandidatov, temveč morajo uveljaviti zlasti svoj ustvarjalni vpliv, da se bo krepi angažma delavcev in delovnih ljudi samih, njihovih samoupravnih organov in delegacij v teh procesih.

kar pa očitno še nismo pripravljene.

Možnosti so nekateri izrabili

Med stvarmi, ki so verjetno najbolj motile na minulih volitvah, še zlasti pri kritičnem motrenju volilnega sistema, je prav gotovo slabo poznavanje volilne zakonodaje in pravilnika, saj mnogi zato niso upoštevali možnosti, ki jih daje zakonodaja in še posebej njene spremembe pri obravnavanju možnih kandidatov za najodgovornejše delegatske dolžnosti. Morda pa so nekateri tudi mislili, da te možnosti delovni ljudje na kandidacijskih konferencah ne bodo izrabili. Marsikje se je prav to zgodilo, in če v vodstvih druž-

kandidatov. Takšen boj mnenj je lahko še posebej ploden tedaj, ko svobodno predlagamo več kandidatov za delegatske dolžnosti in ga verjetno ni moč ocenjevati kot tujek v našem samoupravnem socialističnem sistemu.

Delegacije zaradi delegacij

Sicer pa bi kazalo vendarle nekolikaj odločneje zarezati tudi v sedanjo sestavo delegacij, kar še posebej velja za samoupravne interesne skupnosti. Ni normalno, da se bolj ne uveljavijo delavski sveti kot delegacije tedaj, ko gre za materialna razmerja, pa verjetno ne le v samoupravnih interesnih skupnostih materialne pro-

ostrest. Pri tem kaže preučiti tudi dosedanje kadrovske politike v družbi in še posebej delovanje nelegitimnih centrov moči, ki krepko zmanjšujejo moč ustavnim subjektom družbenega odločanja. Če se bomo pri tem oprli, na izvorne ideje delavskega samoupravljanja in delegatskega odločanja ter namesto pogosto zbirokratiziranega delegatskega sistema vnesli vanj življenje iz temeljnih samoupravnih okolij, bomo hitreje tudi »združili« sedaj še zmeraj razdeljenega človeka na človeka kot politika in delavca. Tedaj se delegat ne bo imel za predstavnika delavčevih hotenj, temveč bo njihov resnični nosilec.

Marjan Horvat

Ob 50-letnici stavke gradbenih delavcev Slovenije in dnevu gradbincev

PRIZNANJA NAJZASLUŽNEJŠIM

Na slovesnosti je predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije Franc Berginc zbranim govoril o revolucionarnem gibanju slovenskih stavbnih delavcev pred pol stoletja. Pomen ustanovitve enotne organizacije gradbenih delavcev Slovenije pa se kaže tudi danes. Prav revolucionarno gibanje tistega časa je bilo spodbujevalec razvoja gradbeništva.

Franc Berginc je govoril tudi o prizadevanjih gradbincev za večje proizvodno in dohodkovno povezovanje, združevanje znanja, strokovnosti in tehnično-tehnološke opremljenosti, za bolj učinkovit in organiziran nastop na gradbiščih v tujini.

V imenu predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je govoril Janko Goleš. Med drugim je dejal, da čas, v katerem živimo, gradbeništvu navidezno ni naklonjen, dejansko pa predstavlja velik izziv za nove proizvodne in dohodkovne povezave in dosežke, za tehnološko boljše rešitve, boljše delo.

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije, Pionirja iz Novega mesta in SGP Grosuplje so podelili plakete in priznanja

Janko Goleš v pozdravnem nagovoru

ter Kavčičeve nagrade. Plakete so za prizadevno delo in sodelovanje v republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije in njegoveh organih ter za dosežke pri uveljavljanju in razvoju sindikata v gradbeni panogi

in Zvezi sindikatov Slovenije so prejeli: Milan Amer, SGP Konstruktor Maribor, Janez Brezovec, SCT Ljubljana, konferenca osnovnih organizacij Zveze sindikatov Slovenije SCT Ljubljana, konferenca osnovnih or-

Slavnostne akademije so se udeležili Ivan Maček-Matija in številni predstavniki delovnih organizacij.

ganizacij Zveze sindikatov Slovenije Tekol Ljubljana, mestni odbor sindikata delavcev gradbeništva Maribor, Jože Perič, Nivo Celje, Janez Vodovpivec, Gradis Ljubljana, Jože Vučajnik, Zvezni center za izobraževanje gradbenih inštruktorjev, Bogo Zerjal, Invest biro Koper, GIP Pionir Novomesto.

Priznanja so prejeli: Jože Centa, SGP Grosuplje, Franc Čontala, GIP Gradis, Janez Jančigaj, Obnova Celje, Darinka Kladnik, Ljubljanski Dnevnik, Franček Kragl, Obnova Celje, Anton Lah, IMP Ljubljana, Jože Mule, IMP Sava Krško, Jože Srakar, Slovenija Projekt, Jani Šaler, Hidromontaža Maribor, Ignac Zabat, SGP Pomurje Murska Sobota, konferenci osnovnih orga-

nizacij sindikata Slovenije Pionirja Novo mesto in Primorja Ajdovščina.

Izobraževalna skupnost gradbeništva Slovenije pa je predlagala podelitev Kavčičevih nagrad za izredne uspehe pri delu, za napredek vzgoje in izobraževanja, za uveljavljanje socialističnega samoupravljanja in razvoj ustvarjalnih sil človeka in družbe, ki se uresničujejo pri delu v vzgojno izobraževalnih in drugih organizacijah združenega dela, z organiziranjem vzgojnoizobraževalne dejavnosti, s strokovnimi in znanstvenimi deli ter izpolnjevanjem pedagoško-andragoških nalog na vseh področjih izobraževanja in usposabljanja delavcev gradbeništva. Letos sta Kavčičevi nagradi prejela Valentin Koprivšek,

ravnatelj gradbene srednje šole Borisa Kraigherja v Mariboru, in Alojz Jožef, vodja kadrovske izobraževalnega centra Pionir Novo mesto. Kavčičevo priznanje pa so podelili Srednji gradbeni šoli iz Kranja.

V bogatem in kulturnem sporedu, ki so ga pripravili delavci Pionirja, srednješolski novomeških šol, godba na pihala, je posebno navdušil Dolenjski okteti. Za prijetno razpoloženje pa sta poskrbela še folklorna skupina Kres in plesna skupina iz Novega mesta z narodnimi in sodobnimi plesi.

Z delavsko himno, ki jo je zapel pevski zbor Pionirja ob spremljavi novomeške godbe na pihala, je bila slavnostna akademija končana.

Besedilo in slike: Anita Ogulin

ODLOČALI ZBRANOST, SEKUNDE, MILIMETRI

V soboto, 7. junija, je bilo v Ljubljani 12. proizvodno tekmovanje gradbenih delavcev Slovenije. Vsakoletno delovno srečanje zidarjev, železokrivcev, tesarjev, postavljalcev gradbenih odrov in žerjavistov je pripravil Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev v sodelovanju z Gradbenim podjetjem Grosuplje.

Na prostranem dvorišču tozda Gradbeni polizdelki in proizvodnja, tik ob cestni pentlji ljubljanske zahodne in bodoče južne obvoznice, se je že v zgodnjih jutranjih urah zbralo 192 tekmovalcev iz trinajstih slovenskih gradbenih delovnih organizacij. Čakale so jih praktične naloge, ki jih sicer vsak dan opravljajo na gradbiščih po naši domovini in tudi na številnih deloviščih po svetu, le da so bile tokrat za vse enake. Zidarji so morali sezidati del stene z odprtini za okno in vrata, tesarji narediti žebljani nosilec krovne konstrukcije, odrarji postaviti gradbeni oder ob »vogalu« stavbe, železokrivci skriviti in povezati železne palice v armaturo za točkovni temelj in žerjavisti ob pomoči signalistov v čim krajšem času čimbolj natančno prenesti tovor na določena mesta.

Za opravljanje nalog so

imeli na voljo dve uri in po začetni tremi so se vsi tekmovalci hitro poglobili v načrte in delo. Ko so končali, ocenjevalne komisije niso imele lahkega dela, saj je bila večina nalog opravljena zelo dobro. Ocenjevali so strokovno-tehnično izvedbo in čas, v katerem so tekmovalci opravili nalogo. Pri tem so seveda upoštevali še uporabo obveznega orodja in zaščitnih sredstev. Razlike med ekipami so bile minimalne, odločala je zbranost, milimetri, sekunde...

Medtem ko so ocenjevalne komisije seštevale rezultate, so si tekmovalci privoščili dobro gradbeno malico – obvezni pasulj s poštenim

kosom suhega mesa in pivo. Takrat smo enega izmed udeležencev, žerjavovodjo Draga Trstenjaka iz SCT, povprašali, kaj mu pomeni to tekmovanje:

»Tekmovanje gradbenih operativcev iz vse Slovenije je enkratna priložnost, da se srečamo gradbeniki različnih delovnih organizacij in se pomerimo med seboj v znanju, moči in sposobnosti, se pogovorimo o težavah, ki nas pestijo in o lepih straneh poklica, ki ga opravljamo. Za naša tekmovanja je značilen zdrav tekmovalni duh, čeprav se tu in tam ne strinjamo z ocenami ocenjevalnih komisij. Toda, važno je

sodelovati, ne le zmagovati!«

Nad Ljubljano se je dvignila megla in dan se je že prevesil v drugo polovico, ko se je začela sklepna slovesnost. Razglasili so rezultate in odločitve častnega razsodišča, ki je medtem obravnavalo pritožbe; največ so jih imeli tekmovalci mariborskega Stavbarja. Zatem so najboljšim po posameznih panogah podelili medalje, najboljšim trem delovnim organizacijam pa plakete za skupno uvrstitev.

Najboljše zidarje imajo v ljubljanskem SCT, drugo mesto so osvojili tekmovalci novomeškega Pionirja in

tretje mariborskega Konstruktorja.

Tesarskih opravil so bili najbolj večji člani ekipe Pionirja za njimi pa so se uvrstili tesarji Konstruktorja in Grosuplja.

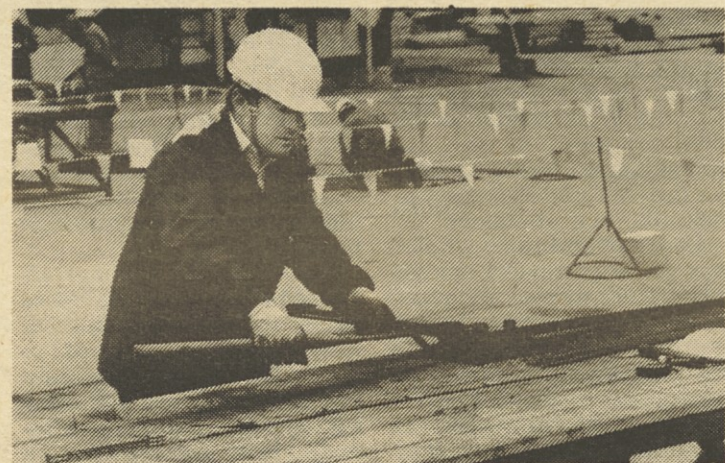
V postavljanju gradbenih odrov so se najbolj odrezali odrarji Grosuplja, drugi so bili tekmovalci Stavbenika iz Kopra in tretji iz Konstruktorja.

Najboljšo armaturo iz železnih palic so skrivili železokrivci Pomurja iz Murske Sote, na drugem in tretjem mestu pa jim sledijo tekmovalci Stavbenika in mariborskega Stavbarja.

Med žerjavisti je ob pomoči signalista Rista Iliča, žerjav najbolje vodil Drago Trstenjak iz SCT, drugo mesto sta osvojila tekmovalca Pionirja, tretji pa Konstruktorja.

Postavljalci odrov pripravljajo železne cevi za »vogal« stavbe.

Na tekmovanju so železokrivci krivili železo ročno, čeravno na gradbiščih večino dela opravijo strojno.

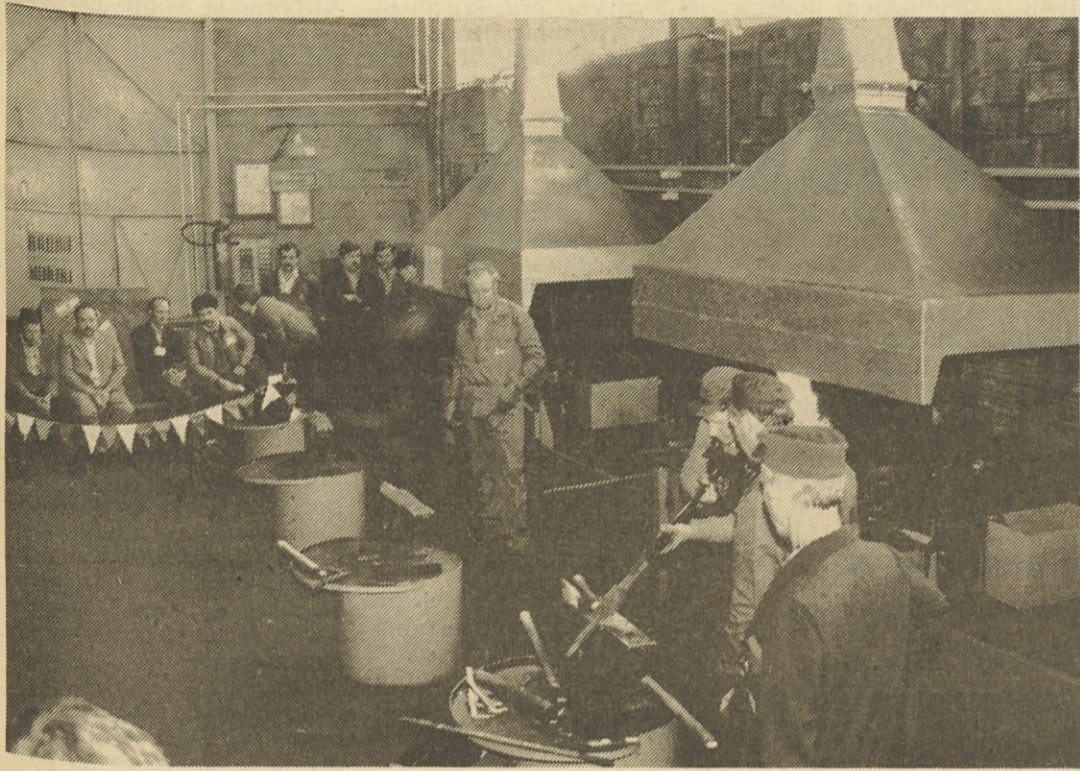
Eden od članov zmagovalnega moštva zidarjev. Natančnost je moč doseči tudi takole, z vrstico in ostrim očesom.

Pa še skupna razvrstitev ekip delovnih organizacij:

1. Grosuplje (52 točk), 2. Konstruktor (52), 3. Pionir (49), 4. SCT (39), 5. Stavbar (38), 6. Stavbenik (37), 7. Pomurje (35), 8. Ingrad (32), 9. Gradis (29), 10. Kograd (23), 11. Gradbincec (22), 12. Gorica (21), 13. Primorje (18).

Ekipe, ki so dosegle prva mesta na tem tekmovanju, bodo zastopale slovenske gradbenike na zveznem srečanju gradbincev, ki bo jeseni v Makedoniji.

Besedilo in slike: Sašo Novak

čanju, kot sindikalni delavec in delavski poverjenik v tovarnah v Celju in v Ljubljani, kot sekretar zveze kovinarskih delavcev Slovenije, kot komandant partizanskih enot Slovenije, kot sekretar CK KP Slovenije, minister za industrijo in rudarstvo v prvi slovenski vladi in minister za težko industrijo v zvezni vladi. »S postavitvijo doprsnega kipa Francu Leskošku-Luki pa ste postavili trajni pomnik njegovemu življenju in delu,« je poudaril Miha Ravnik.

Nato je govoril o pomenu proizvodno-delovnih tekmovanj, katerih osnovni cilji je pridobivanje novih znanj, potrebnih za obvladovanje vse sodobnejše tehnike in tehnologije, »hkrati pa ta tekmovanja razvijajo delavčevo osebnost, ustvarjalnost, širijo njegovo strokov-

Mag. Danilo Zupančič, predsednik osrednje ocenjevalne komisije:

»Reči moram, da je bilo tekmovanje dobro pripravljeno. Do nekaterih zapletov je sicer prišlo, a smo jih uspeli razrešiti. Tudi pri teoriji je bilo v redu, čeprav so nekateri imeli pripombe na vprašanja – kot vsako leto. Letošnje srečanje je bilo boljše kot prejšnja leta, za v prihodnje pa menim, da bi ga morali spremeniti, če hočemo dvigniti kakovost tekmovanj in vključiti tudi sodobnejše veje kovinarstva.«

Jože Benčina, Itas Kočevje, varilec REO:

»Včasih gre, včasih ne, danes sem imel dober občutek, čeprav sem najbolj vaje svojega serijskega dela v podjetju. Na republiškem srečanju sem tretjič in mislim, da je na Ravnah najboljše. Vse je dobro pripravljeno, tudi za proste ure, tako da nam ni dolgčas. Tekmujem zato, da se pomerim s sodelavci in sam s sabo.«

Franc Pfeifer, član žirije, Titan Kamnik:

»Že dalj časa sodelujem na srečanjih. Letošnje je dobro pripravljeno in nanj nimam pripomb. Opažam, da tekmovalci iz leta v leto dosegajo boljše rezultate. To, da jih je letos 12 uspelo zbrati v teoriji največ točk, ni nezamislivo.«

Svetozar Mesec, TIM Laško, električar:

»Pisni del je bil enkraten, za prakso pa nimam najboljšega občutka. Delali smo z materialom, ki ga, vsaj jaz, nisem bil navajen, in z orodjem, ki takšnemu materialu ne ustreza. To me je najbolj motilo, sicer pa so bili za vse tekmovalce enaki pogoji in tudi organizacija je bila odlična.«

Danilo Lipovšek, Svilanit Kamnik, varilec REO:

»Po opravljenem delu nimam najboljšega občutka. Malo naredi trema, čeprav sem je letos imel precej manj kot lani, ko sem bil v Titovem Velenju prvič na republiškem srečanju, in malo drugačni pripomočki za delo. Sicer pa se na Koroškem dobro počutim, menim, da je organizacija vsaj tako dobra, kot je bila lani v Titovem Velenju. Zal pa mi je, ker v našem kolektivu ni pravega posluha za delovna srečanja in tako hodiš nanja res iz same dobre volje in občutka dolžnosti po večkratni udeležbi. Po mojem mnenju bi moral republiški sindikat bolj spodbujati delovne organizacije za srečanja.«

Memorial Franca Leskoška Luke, 10. delovno srečanje kovinarjev Slovenije

TEKMOVANJE, SREČANJE, PRAZNIK

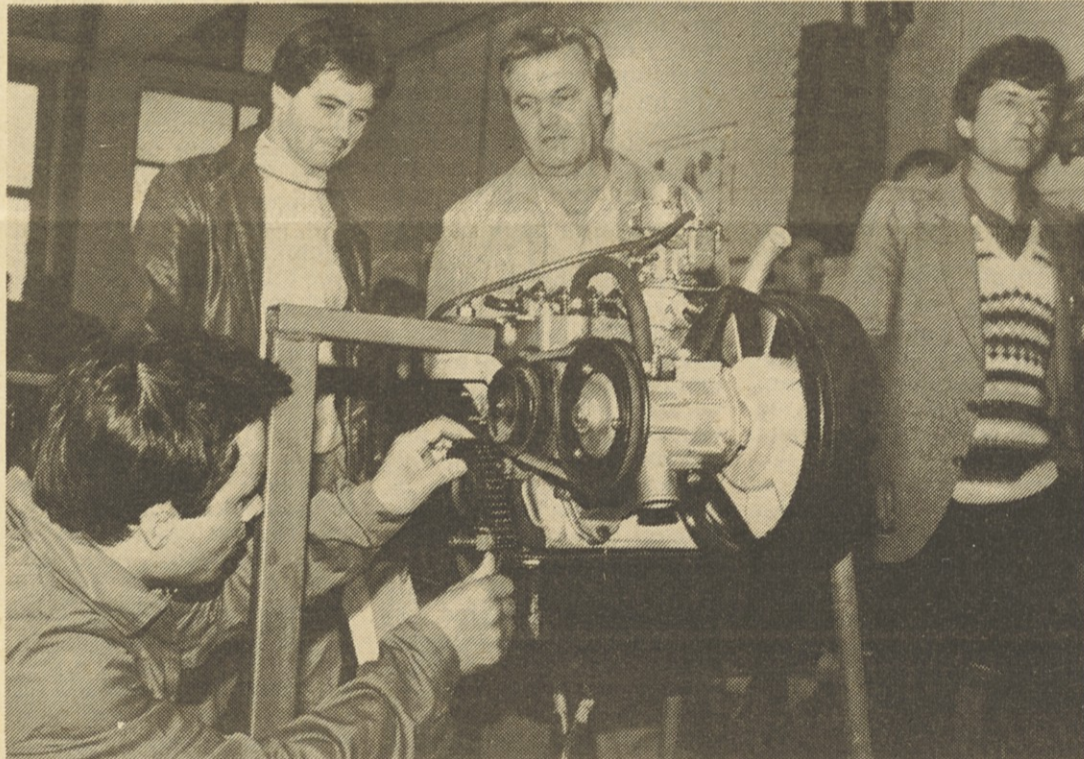
Slovenski kovinarji so na Ravnah na Koroškem pokazali svoje znanje, odnos do dela in pripadnost poklicu

Prireditve slovenskih kovinarjev je bila tudi letos delovno tekmovanje, saj so na Ravnah prišli najboljši strugarji, električarji, kovači, livarji... Prišli niso le zato, da bi osvajali – prva, druga... mesta, saj jim uspeh na tekmovanju žal ne prinaša stimulacije v domačem delovnem okolju. Večina si želi preveriti znanje in sposobnosti, dokazovati sebe in svoje kakovosti v poklicu, ki ga imajo radi. Pomembni so tudi rezultati drugih, saj se iz izkušenj boljših veliko naučijo.

Tekmovalni del je za ude-

ležence vsako leto zahtevnejši. Razvoj tehnologije zahteva vse večjo natančnost in merilne naprave ocenjevalnih komisij so vsako leto bolj izpopolnjene. Res da tekmujejo tudi s časom, vendar je poglobljena natančnost.

Deseto delovno srečanje kovinarjev Slovenije ali kot ga že dve leti imenujejo memorial Franca Leskoška-Luke, se je začelo v četrtek, ko se pred poslovno zgradbo ravske železarne odkrili doprsni kip Francu Leskošku-Luki. Predsednik RS ZSS Miha Ravnik je v nago-

voru tudi dejal, da je bil Franc Leskošek-Luka starosta slovenskih kovinarjev in delavski voditelj, ki je v našem delavskem gibanju pa tudi v današnjem povojnem razvoju pustil za seboj globoke sadove. Tako kot mlad delavec, ki se je v predvojnem obdobju pridružil naprednemu delavskemu gibanju in boju proti izkoriš-

no znanje in splošno razgledanost. Tekmovanja pa so tudi najboljši način izmenjave izkušenj. Nedvomno pripomorejo tudi k višji storilnosti, boljši organizaciji proizvodnih procesov in k boljšim samoupravnim odnosom v združenem delu, so pa tudi svojevrstna šola delovnega izobraževanja in dviganja tehnične kulture delavca

– ustvarjalca.

Govoril je tudi o bitki za gospodarsko stabilizacijo in dejal, da kljub temu, da gospodarimo v težkih ekonomskih razmerah, da se družbenoekonomske in družbenopolitične razmere v prvih mesecih letošnjega leta v marsičem razlikujejo od razmer v prejšnjih letih. Prišli smo do nekaterih spoznanj

Prireditveni odbor srečanja pa je podelil še dve priznanji.

Posebno priznanje ali »kovinarski turistični nagelj«. Jeklolivarni ravske železarne za najlepše pripravljene tekmovalne prostore.

Posebno »priznanje« pa so dobili udeleženci srečanja iz Maribora. Predsednik organizacijskega odbora Ivan Kramar jim je »podelil« kovinsko lestev, ki jim bo morda prišla prav v prihodnjih letih. Letos so namreč že ob prihodu lep čas čakali pred zaklenjenim prenočiščem. Zjutraj, ko bi morali na tekmovanje, so bila vrata spet zaklenjena. Da ne bi zamudili, so se morali iz hiše splaziti skozi okno.

in naloge, ki smo jih v prejšnjih letih zapisali v mnoge listine, sedaj, resda počasi, a vendarle začeli spreminjati v dejanja. Ob tem pa je še vedno najbolj pomembno več storiti v organizacijah združenega dela pri odpravljanju lastnih napak in iskanju notranjih rezerv.

Andrej Agnič

Rezultati

Strojni kovači: 1. Branko Rozman, Železarna Ravne, 2. Janez Zmavec, Litostroj Ljubljana, 3. Ivan Praznik, Železarna Ravne; **Kovinostrugarji:** 1. Jože Kavčič, Železarna Ravne, 2. Rajko Husič, Belt Črnomelj, 3. Janko Kramar, Titan Kamnik; **Ključavnice:** 1. Mirko Tratar, Kovinarska Krško, 2. Maksimiljan Skuk, Železarna Ravne, 3. Silvo Plevnik, Gorenje Procesna OPR; **Plamenski varilci:** 1. Ciril Rupnik, Kolektor Idrija, 2. Maks Kramberger, EM Hidromontaža, Maribor, 3. Peter Zaponšek, Železarna Ravne; **Varilci REO:** 1. Milivoj Milosavljevič, Slovenija ceste, 2. Friderik Marini, STT Trbovlje, 3. Marjan Bizjak, Vozila; **Varilci TIG:** 1. Živorad Blagojevič, Avtomontaža THN, 2. Branko Rakovič, Metalna Maribor, 3. Tomislav Virant, Avtomontaža

TGN; **Kovinobrusilci:** 1. Bojan Rola, TAM Maribor, 2. Dušan Mozetič, Iskra avtoel. Nova Gorica, 3. Stanko Buhan, TAM Maribor; **Kovinoreskalci:** 1. Anton Dirnbek, Gorenje-Elrad, 2. Dorjan Grbec, Lama Dekani, 3. Darko Jesenko, Kolektor Idrija

Orodjarji: 1. Anton Zupanc, SIP Šempeter, 2. Alojz Jamšek, Mariborska livarna, 3. Peter Kogovšek, Iskra, Ljubljana; **Livarji:** 1. Jože Razdevšek, Železarna Ravne, 2. Bernard Hovnik, Železarna Ravne, 3. Horst Kasper, Železarna Ravne; **Avtomehaniki OTTO:** 1. Božidar Abram, Zastava avto Krško, 2. Danilo Nemet, Feromoto Maribor, 3. Božidar Sevšek, Konus Slov. Konjice; **Avtomehaniki Diesel:** 1. Jože Praper, Integral, Prevalje, 2. Jože Gašpirc, Dinos PE Kranj, 3. Črtomir Polanc, Avto Celje; **Obratni električarji:** 1. Mirko Kupljen, Železarna Ravne, 2. Svetozar Nemeč, TIM Laško, 3. Davorin Volarič, TIK Kobarid

Preveč bi bilo naštevati vse spremljajoče prireditve ob desetem delovnem srečanju kovinarjev na Ravnah, koncerte, razstave, ogleda, pogovore in drugo, ki so popestrile in obogatile to sicer tekmovalno srečanje. Najzaslužnejšim organizatorjem teh srečanj so podelili srebrne plakete (trinidesetim posameznikom in štirindvajsetim kolektivom) v Železarni Ravne in občini Ravne na Koroškem.

Dolgoletnemu predsedniku prireditvenega odbora republiških srečanja kovinarjev Ivanu Kramarju pa so podelili zlato plaketo z značko.

Zahodnoevropski sindikati še naprej podpirajo Solidarnost

BROŠURE O POLJSKIH SINDIKATIH

Zahodnoevropski sindikat in druge članice Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov (MKSS) še vedno na različne načine podpirajo nekdanji poljski sindikat Solidarnost. Mednarodna federacija Sindikatov kovinskih delavcev je na primer poslala svojim članicam brošuro, v kateri opisuje »aktivnost tega neodvisnega poljskega sindikata, ki še vedno traja«. V brošuri omenjajo december 1981, ko je Solidarnost morala v ilegalo, in poudarja, da omejena organizacija sedaj organizira lokalne akcije v tovarnah, s katerimi naj bi dosegli povečanje plač v skladu z inflacijsko stopnjo. Hkrati menda Solidarnost gradi takšno organizacijsko

sestavo, ki ji omogoča pravico morebitnega generalnega štrajka ali lokalne demonstracije, da bi prisilila oblasti k opuščanju represivne politike. Nekdanji poljski sindikati ilegalno zbirajo članarino za svoje delovanje in nudijo gmotno pomoč svojim članom v zaporih. Trdijo, da je bilo avgusta lani v zaporih okoli tristo članov Solidarnosti. Prav tako omenjajo, da daje Solidarnost pravne in druge oblike pomoči »tisočim delavcem, ki so se zaradi sindikalne dejavnosti znašli na cesti, ali pa so jih dali na tako imenovano črno listo in ne morejo dobiti zaposlitve«.

Zahodnoevropski sindikat so zato Solidarnosti letos

poslali sporočilo kot »edine mu sindikatu, ki ima pravico govoriti v imenu poljskih delavcev«.

Zanimivo je, da je Mednarodna federacija sindikatov kovinskih delavcev poslala poljskim oblastem protest zaradi domneve, da so poskušale spraviti pred sodišče nekdanjega voditelja Solidarnosti Lecha Walenso. Poljske oblasti so – kot trdi pod vplivom široke mednarodne protestne kampanje že po dveh urah ustavile sodni postopek v Gdansk.

Očitno je, da Mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov še naprej podpira ilegalno delovanje Solidarnosti, čeprav so novi poljski sindikati postali stvarnost v poljski družbi. E. L.

Kubansko gospodarstvo v težavah

LETOS MANJ SLADKORJA

Kubansko gospodarstvo se bo letos znašlo v dokaj neprijetnem položaju predvsem zaradi pričakovanega zmanjšanja proizvodnje sladkorja in padca cene te dobrine na svetovnem trgu. Kuba je tudi precej odvisna od dobav sovjetske nafte, najemati pa mora kratkoročno posojila za uvoz po konvertibilnega tržišča. Kot je zapisano v poročilu Centralne banke, je Kuba dolžna tujim upnikom okoli 3,5 milijarde dolarjev, kar pomeni, da bo morala odšteti precej deviz tudi za servisiranje dolga in odplačevanje obresti. Lani je ta država ustvarila majhen trgovinski presežek, zmanjšala primankljaj v bilanci tekočih plačil, odplačala obresti za najeta posojila, vse to pa je vplivalo na njeno menjavo s konvertibilnim tržiščem.

Kubanski konvertibilni izvoz se je lani povečal za 17,9 odstotka, konvertibilni uvoz pa je bil večji od predlanskega za 10,1 odstotka. Kubansko gospodarstvo je tako ustvarilo presežek v vrednosti 73 milijonov dolarjev. Sladkor je bil za Kubo lani največji izvozni artikel, toda devizni zaslužek od prodaje sladkorja se je lani zmanjšal od 282 milijonov dolarjev v letu 1984 na 186 milijonov dolarjev. Manjši zaslužek je posledica nižjih cen sladkorja na svetovnem trgu, k čemer velja pridati, da Kuba prodaja največji del proizvodnje sladkorja članicam SEV in to po preferencialnih cenah. Nasploh je za lansko leto značilno, da je 86 odstotkov kubanske zunanje trgovine potekalo z državami članicami SEV.

Kubanski dolg v tujini se

je lani povečal predvsem zaradi kratkoročnih posojil. Omenjeni krediti se povečujejo zadnja štiri leta, ko se je Kuba znašla v dolžniški krizi in ko se je bila prisiljena začeti pogovarjati s Pariškim klubom za refinanciranje dolgov.

Zahodni izvedenci ocenjujejo, da se bo položaj kubanskega gospodarstva letos še poslabšal zaradi padca cen nafte in pričakovanega znižanja proizvodnje sladkorja za okoli dva milijona ton. Vprašanje je seveda, kako in koliko bo Kubi pomagala Sovjetska zveza, ki je pred kratkim podpisala z njo nov sporazum o sodelovanju. Tako je Sovjetska zveza odobrila Kubi 2,5 milijarde rubljev posojila do leta 1990, to je polovica več kot v prejšnjem petletnem obdobju.

E. L.

Strah pred atomom

Nepričakovana nezgoda v jedrski elektrarni v Černobilu je v svetu sprožila srdite polemike med jedrskimi strokovnjaki, politiki in javnim mnenjem o dejanski stopnji varnosti pred atomom, ki naj bi človeštvu pomagal obvladati naravo in njene zakone, sedaj pa grozi z uničenjem. V razvitem svetu pa je seveda v ospredju tudi vprašanje ekonomske narave, to je profita velikih družb, ki živijo od proizvodnje in prodaje jedrskih central.

Najpogostejša trditev ameriških proizvajalcev jedrskih central je, da se njihovi reaktorji bistveno razlikujejo od černobilskega. »Naši reaktorji ne vsebujejo grafitu, torej vnetljivega materiala,« trdijo ameriški strokovnjaki. Možnosti za morebitne požare so torej močno omejene. Še pomembneje od tega pa je, vsaj po trditvah jedrskih strokovnjakov, da so ameriški reaktorji v debelih betonskih kupolah, ki naj bi ob morebitnih nesrečah preprečevali širjenje radioaktivnosti v zrak. Ali je tem dokazom moč verjeti? Na prvi pogled vsekakor, saj se ameriški in zahodnoevropski reaktorji z vodo pod pritiskom razlikujejo od černobilskega. Toda dejstvo je, da imajo različni tipi reaktorjev nekatere skupne značilnosti, ki prihajajo do izraza pri segrevanju vode in da lahko pride do nesreče tudi v teh varnejših reaktorjih. Izvedenci na primer sami priznavajo, da tudi betonske kupole niso povsem varne pred morebitnimi povečanimi pritiska ob jedrski nesreči.

Strah pred atomom, ki se mu nekateri jedrski izvedenci pri nas in po svetu rogajo, potemtakem ni brez osnove. Zato je normalno pričakovati, da bodo imeli proizvajalci jedrske opreme manj dela. V ameriškem poslovnem časopisu Fortune tako ugotavljajo, da so se naročila za nove jedrske elektrarne zmanjšala že leta 1978, da se je Kitajska pred tremi meseci odrekla jedrskim centralam in da bo namesto tega gradila vodne elektrarne, francoski izdelovalec reaktorjev Framatome pa menda že nekaj let ni dobil novega naročila. V ameriškem Westinghouseu se prav tako upravičeno bojijo, da si bosta premislila Tajvan in Nizozemska. Največje ameriške družbe za izdelavo reaktorjev si bodo zato – kot pričakujejo – na vse kriplje prizadevale skleniti kupčije z Egiptom, Jugoslavijo in Nizozemsko.

Izdelovalci reaktorjev sicer vse več dolarjev vlagajo v servisiranje obstoječih jedrskih central in v povečevanje varnosti njihovega obratovanja. Za njihov kratkoročni obstoj se torej ni bati. Drugo pa je, kakšno prihodnost imajo jedrske združbe, saj so – takšne so ocene – vložile v jedrske elektrarne 110 milijard dolarjev, slednje pa so ustvarile leta 1984 le 16 milijard dolarjev prihodka.

Jedrske centrale so torej za človeštvo zelo nevarne pa tudi zelo drage. Pričakujemo lahko, tako vsaj piše ameriško časopisje, da se bo odgovornost izdelovalcev reaktorjev ob morebitnih novih katastrofah povečala (v ekonomskem in političnem pogledu) in da bo »jedrski sindrom« igral vidno vlogo tudi na prihodnjih volitvah v ZDA in Zahodni Evropi. Emil Lah

Državljska vojna na jugu države izčrpava Sudan

KAKO DO ZAUPANJA POSOJILODAJALCEV

Po dvajsetih letih se je Sadik el Mahdi, v Oxfordu izšolani politik, vrnil na čelo demokratske vlade v Kartumu.

Že leta 1966 je Sadik, prapravnuk Mahdija, ki je pred sto leti premagal britanske čete pod vodstvom generala Gordona in ustanovil prvo islamsko državo v novem veku, nekaj mesecev vodil sudansko vlado.

Zdaj je Mahdiju kot vodji na aprilskih parlamentarnih volitvah zmagovite stranke UMMA uspelo postaviti na noge vlado centra skupaj s tradicionalnim tekmečem, demokratsko unionsko stranko (DUP) in še nekaterimi manj vplivnimi strankami. Mahdi je ostal zvest obljubi in ni dovolil, da bi z njegovo stranko delila oblast tudi fundamentalistična Nacionalna islamska fronta (NIF) pod vodstvom

njegovega svaka Hasana Turabija. S tem pa si Sadik ni zagotovil tiste moči, ki jo potrebuje, da bi se skupaj s koalicijskimi partnerji, ki pa si v marsičem niso enotni, upravljalju šarije, islamskega prava. Kot je znano, se za šarijo, ki uveljavlja barske telesne kazni za prestopnike, še vedno navdušujejo predvsem fundamentalisti, medtem ko bi jo Mahdi rad odpravil.

Mahdi si je za nalogo postavil predvsem ustavev državljanske vojne na jugu države, ki traja že več kot tri leta in stane Sudan veliko denarja. Letno ta vojna požre več kot 170 milijonov dolarjev iz že tako prazne državne blagajne. Voditelj upornikov John Garang si je po zaslugi etiopske pomoči priboril močan položaj, bojkotira volitve v znatnem delu sudanskega juga, odkla-

nja priznanje nove vlade in vztraja pri ustavni konferenci ter novih volitvah v vsem Sudanu. Mahdi je pripravljen ustreči Garangu in zdaj je mogoče slišati, da je voditelj upornikov načeloma privolil v pogajanja.

Vendar diplomatski opazovalci niso tako optimistični. Garang, ki zahteva kar največje soodločanje v vladi in hitrejši razvoj sudanskega juga, se po njihovem zaveda, da kratkoročno državljanska vojna deluje v njegov prid ter da nadaljevanje te vojne lahko njegov položaj le še utrdi.

Brez pomirjenja z jugom pa ni mogoče odvrniti gospodarske katastrofe. Država je v tujini zadolžena za okrog deset milijard dolarjev in nikakor ni sposobna sama financirati letošnjega proračuna, ki znaša okrog 446 milijonov dolarjev. Go-

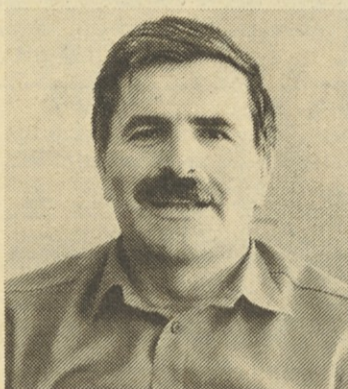
spodarstvo je lani zaznamovalo negativno rast s stopnjo 5 odstotkov, devizni dohodki stanovito padajo. V takšnem položaju si mora Sudan čimprej vnovič zagotoviti zaupanje tujih kreditorjev. Mednarodni denarni sklad (MOS) je februarja letos Sudan proglasil za državo, ki ni več kreditno sposobna, in to potem, ko Kartum trikrat zapovrstjo ni vrnil obrokov v višini 218 milijonov dolarjev. Na vsakega Sudanca pride po 600 dolarjev dolgov, in da bi ublažila kritični položaj, se mora nova vlada čimprej pogoditi z Mednarodnim denarnim skladom o možnostih odložitve odplačevanja. Pogajanja z MDS so neizbežna, če upoštevamo, da Mahdi z izdatnejšo pomočjo iz arabskih naftnih držav ne more več računati zaradi katastrofalnega padca cen nafte.

Nande Žužek

Tudi če izobraževanje odraslih popeterimo, ne bomo uspeli doseči predvidene kadrovske sestave za leto 2000

DELAVSKE UNIVERZE PO NEPOTREBNEM ODRINJENE

Zveza delavskih univerz Slovenije je letos pozimi predlagala, naj bi zakon o osnovni šoli dopolnili tako, da bi tudi delavske univerze spet mogle polnopravno imeti osnovno šolo za odrasle. To utemeljujejo tako, da osnovne šole niso naravnane na šolanje odraslih, da pa so delavske univerze posebej usposobljene za tovrstno izobraževanje. Prepričljiv je tudi podatek, da je v dobrih petih letih število odraslih v osnovnem izobraževanju padlo na manj kot tretjino tedanjega števila. Pa vendar je velika večina slušateljev obiskovala osnovno šolo prav pri delavskih univerzah, čeprav od leta 1980 z novim zakonom o osnovni šoli delavske univerze praktično skoraj ne morejo dobiti verifikacije za to dejavnost.

Ta prizadevanja, pa tudi sicer ne najbolj zavirljiv položaj delavskih univerz v sistemu vzgoje in izobraževanja, so bila povod za naš pomenek s sekretarjem Zveze delavskih univerz Slovenije Miličem Sikirico. V pogovor se je občasno vključeval tudi predsednik predsedstva zveze Ante Marinić.

V zvezi delavskih univerz deluje 48 članic, delavskih univerz v občinah. V razvid izobraževalnih organizacij pri republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje jih je vpisanih 42, to pomeni, da so verifisirane, za tri teče postopek verifikacije, tri pa zahtevka (še) niso vložile. Verifikacija pomeni, da ustanova izpolnjuje vse zahtevane strokovne, kadrovske, finančne, prostorske in programske pogoje za izobraževanje in da lahko opravljeno izobraževanje opravljenem izobraževanju slušateljem izda spričevala, ki imajo značaj javne listine.

Delavske univerze so edine vzgojno-izobraževalne organizacije v našem sistemu vzgoje in izobraževanja, ki nimajo sistemsko urejenega družbenoekonomskega položaja, pove na začetku Milič Sikirica.

Edina izobraževalna ustanova, ki nima sistemsko urejenega položaja

Vse osnovne in srednje šole, vzgojnoizobraževalne organizacije in domovi imajo sistemsko zagotovljen in

predpisan predmet dela – natančno določen program. Za delavske univerze to ne velja, lahko bi rekli, da so v celoti prepuščene svobodni menjavi dela. To pa je lahko prednost ali pa tudi slabost.

Dejavnost delavskih univerz je le okvirno opredeljena. Za programe se morajo odločiti sami, seveda na osnovi ugotovljenih potreb po posameznih oblikah in vsebinah izobraževanja. Lahko bi rekli, da morajo sami poskrbeti za tržišče, ugotoviti izobraževalne potrebe, poiskati udeležence, jih obveščati, spodbujati in usmerjati. Tudi oblikovanje programa je prepuščeno njim, pripraviti morajo vsebino, oblike, zagotoviti možnost za izvedbo ter ga končno organizirati in speljati. Tako morajo biti delavci delavskih univerz univerzalni: obvladati morajo komercialne in menažerske posledice, biti organizator in izvajalec izobraževanja, povrh vsega pa biti podkovani z zahtevnim pedagoškim in andragoškim znanjem.

Delavcem, ki delajo na delavskih univerzah, ni lahko, je opozoril Milič Sikirica. Paradoks je v tem, da se v družbi premalo zavedamo pomena njihovega poslanstva. V družbi, ki je hudo željna vsakovrstnih znanj – strokovnih, uporabnih in družbenopolitičnih – delujejo neopazno. Kljub temu, kljub razmeram, v katerih delujejo, ne jadikujejo, izsiljujejo, tudi k prekinitvam dela se ne zatekajo, kot bi

sa smo govorili, da programov za izobraževanje odraslih nimamo zato, ker se ukvarjamo z začetnimi težavami uvajanja usmerjenega izobraževanja, potem pa se je izkazalo, da sploh ni prave pripravljenosti. Izobraževanju prek delavskih univerz smo bili pripravljeno prepustiti le takoimenovane USO programe, ki so vsi manj zahtevni.

V rednem sistemu izobraževanja smo vzpostavili

bila mnogokje pot opozarjanja na probleme. Tudi poslušajo relativno dobro, saj sta v minulem letu od vseh članic le dve – Dopisna delavska univerza Univerzum in DU v Ribnici – imeli izgubo. Dodal je še, da so delavske univerze povsem po nepotrebnem v takšnem položaju, saj so nesmiselno izrinjene – ekonomsko in družbeno tako iz osnovnošolskega izobraževanja odraslih kot iz višjih stopenj izobraževanja, predvsem nekdanjega srednješolskega.

V delavskih univerzah pravijo, da je nestvarno in naivno pričakovati, da bodo redne šole uspešno izvajale izobraževalne programe za odrasle. Ne zato, ker tega ne bi hotele, marveč predvsem zato, ker niso ustanovljene in organizirane za to dejavnost.

Nosilci izobraževanja odraslih na stranskem tiru

Šole – osnovne in srednje – so obremenjene z redno dejavnostjo, ki jih polno zaposluje. Prilagajati se morajo tudi stalnim dopolnitvam in spreminjanju rednih programov, zato jim le malo časa ostaja za dodatne obveznosti. Nosilce, ki so za to usposobljeni, pa smo potisnili na stranski tir. Nekaj ča-

Letošnji sedemnajsti Tabor slovenskih pevskih zborov, ki bo 21. in 22. junija v Šentvidu pri Stični, bo posvečen 45-letnici vstaje slovenskega naroda in 400-letnici smrti Primoža Trubarja. Kot že nekaj let so pokrovitelj Tabora slovenske občine, patronat pa je letos prevzela Avtomontaža iz Ljubljane.

Po prijavah bo letos sodelovalo 271 pevskih zborov (od tega šest zamejskih) s 7867 pevci. Med zbori bo 53 ženskih, 110 moških in 102 mešana pevska zbora. Na Taboru bo prvič nastopilo 56 zborov. Po izračunih za 16 let nazaj je na njem nastopilo 514 različnih pevskih zborov s 17 tisoč pevci.

Zal stroški Tabora vsako leto naraščajo in bodo po predračunih znašali letos že osem milijonov dinarjev. Dva milijona bo dala Kulturna skupnost Slovenije, štiristo tisoč dinarjev RK SZDL in RS ZSS, milijon šeststo bo prispevala občina Grosuplje, sedemsto tisoč pa pokrovitelj Avtomontaža. Ostalo bodo zbrali v 150 delovnih organizacijah.

Slika: Andrej Agnič

mrežo šol – z njo sicer nismo zadovoljni in jo kar naprej poskušamo spreminjati – ne pa razporeditev vzgojnoizobraževalnih programov. Večina težav z mrežo šol izvira prav iz dejstva, da smo jo omejili zgolj na šole. Fiksna mreža šol je za družbo prav gotovo najdražja, nikakor ne more zadovoljevati dinamičnih potreb družbe po izobraževanju. Tako nastajajo male vojne za šolo v občini, o učinkovitosti, smotrnosti in gospodarnosti pa le še govorimo, kaj malo pa jih upoštevamo. Nastajajo nenačelni spori za ustanovitev enega ali dveh oddelkov nekega programa, čeprav bi ob večji fleksibilnosti lahko ob povezavi vseh izobraževalnih ustanov – tudi delavske univerze bi morale imeti tu svoje mesto – zlahka ustvarili najboljše možnosti za izobraževanje na podlagi konkretnih potreb združene dela in okolja.

Delavske univerze so vsak dan povezane z delovnimi organizacijami

Med utemeljitvami, zakaj so delavske univerze bolj usposobljene za organizira-

nje izobraževanja odraslih, je sekretar zveze delavskih univerz poudaril tudi dolgotrajno in neposredno izkušnje delavskih univerz iz vsakodnevnih povezav z delovnimi organizacijami. Delavske univerze že sedaj, ker je to najbolj smotno, izvajajo vrsto izobraževalnih programov za potrebe združenega dela. Tu gre tako za zakonsko zahtevane tečaje – npr. varstvo pri delu, požarno varstvo, higienski minimum, SLO in družbena samozashita, pa celotno območje družbenopolitičnega izobraževanja. Za tovrstno izobraževanje je treba poznati celovite izobraževalne potrebe delovnih organizacij, njihovo izobražbeno sestavo in vse to v delavskih univerzah že poznajo.

Nič manj zanemarljivo tudi ni dejstvo, da imajo delavske univerze tudi ustrezen predavateljski kader. Precej razlike je, ali izobražuješ otroka ali odraslega človeka, ki ima drugačne osebnostne značilnosti, ustaljen ritem življenja, ki se razlikuje od ritma in sistema delovanja rednih šolskih ustanov. Zanimariti tudi ne kaže, zlasti pri srednješolskih programa-

● Odrasli v srednjem izobraževanju

šolsko leto	vpisani v 1. letnik
1979/80	4654
1980/81	3813
1981/82	1978
1982/83	2543
1983/84	2804
1984/85	2714
1985/86	3858

Spet naletimo na protislovje. V lanskem šolskem letu je oddelke osnovnega izobraževanja za odrasle obiskovalo 1.628 udeležencev. V oddelkih delavskih univerz, ki niso poklicane za to dejavnost, jih je bilo 1.488, v oddelkih pri osnovnih šolah pa le 140. Ob tem pa govorimo o 150.000 delavcih v slovenskem gospodarstvu, ki nimajo končane osnovne šole. Storimo pa kaj malo, čeprav v isti sapi omenjamo prehod v informacijsko dobo, ali pa se (deklarativno) zavedamo, da brez osnovnega znanja ne more biti razvitega samoupravljanja.

Med pogovorom smo slišali tudi o vse obsežnejšem spletu izobraževalnih oblik, ki jih v delavskih univerzah zajemajo pod skupnim na-

slovom »izobraževanje za delo in življenje občana«. Sem spadajo različne aktualne teme, izobraževanje in usposabljanje za opravila v prostem času, jezikovni tečaji, univerza za tretje življenjsko obdobje. Zanimanje za te oblike usposabljanja nenehno raste in delavske univerze mu skušajo kar najbolj hitro slediti. Tu je še celoten sistem družbenopolitičnega izobraževanja in usposabljanja, ki v dejavnosti delavskih univerz zajema pomemben delež. Zlasti delegatsko usposabljanje, ki se je za nove delegate ponekod že začelo, v prihodnjih mesecih pa bo doživelo svoj vrhunec, bo pomenilo dodaten impulz dejavnosti delavskih univerz. O tem bomo spregovorili posebej.

Za konec še nekaj misli iz pogovora. Delavske univerze so v sistemu vzgoje in izobraževanja nepogrešljive in to nenehno dokazujejo. Če obseg izobraževanja odraslih popeterimo, ne bomo mogli doseči izobrazbene sestave, ki jo predvidevamo za leto 2.000. Pa vendar prepogosto gledamo na delavske univerze kot na konkurenco, ne pa nujno dopolnilo, ki naj zagotovi več znanja za prihodnost.

● Odrasli v osnovnem izobraževanju

šolsko leto	udeleženci
1979/80	3579
1980/81	3167
1981/82	2700
1982/83	1794
1983/84	1481
1984/85	1628
1985/86	1003

Igor Žitnik

Slovinci tam za goro

V Cankarjevem domu so se z otvoritvijo dokumentarne razstave začeli kulturni dnevi, posvečeni življenju Slovencev v videmski pokrajini v srednji Italiji. V tednu dni se je zvrstilo kar nekaj prireditev in srečanj, na katerih so sodelovali udeleženci z obeh strani meje.

Slika: Andrej Agnič

Končno!

Slika: Dragan Arrigler

MLADINSKI IN DELAVSKI TURIZEM Z ROKO V ROKI

Še tako draga šola v naravi ne bi smela biti predraga

Zaradi visokih stroškov so priljubljeno šolo v naravi marsikje precej osiromašili, ponekod pa so se ji celo odrekli. Zataknilo se je, razumljivo, pri denarju, ki ga je tudi za tako pomembne stvari, kot je vzgoja mladih, vse manj. Nimajo ga šole in izobraževalne skupnosti, premalo ga imajo tudi starši. In tako se zlagoma odpo-vedujemo delu učno-vzgojnega procesa, ki je v minulih dobrih dveh desetletjih rojeval še kako dragocene sadove.

Pred leti je bil teden dni ob vodi ali na snegu razme-roma poceni, danes pa tem izdatkom v mnogih prime-rih preprosto nismo več kos. In ker šola v naravi ne spada v obvezni učni program, so se ji nekateri na hitro odrekli, medtem ko večina šol vendarle išče prav vse možnosti, da bi mladim omogočili to izjemno dra-goceno obliko vzgoje in izobraževanja.

Vsekakor pri otrocih in pri njihovem usposabljanju za življenje ne bi smeli varčevati. Tudi v teh težkih časih ne. Prisluhnilo staršem, ki še najbolje vedo, koliko njihovi malčki odnesejo iz šol v naravi. Ne gre namreč le za ozko seznanjanje s tem ali onim športom, temveč za mnogo več. Mladi se nauče življenja v skupnosti, tovarštva, sodelovanja, privajajo se na samo-stojnost in odgovornost, na življenje enakega med enakimi. Gre torej za naložbo v mladi rod, ki nikoli ne bi smela biti predraga. Tudi če bi nam šlo še veliko bolj za nohte, šol v naravi nikakor ne bi smeli siroma-šiti ali se jim celo odrekati, temveč nasprotno – nego-vati in oplajati z novimi in sodobnejšimi prijemi. So izhodi, tudi v tej krizi. Le malo bolj se je potrebno pomujati, kar pa se bo gotovo več kot dobro obresto-valo.

Otroci naj bi preživeli v naravi pet do enajst dni, večina učiteljev pa se je odločila za sedemdnevno bivanje v naravi. Po podatkih republiškega zavoda za šolstvo se je udeležilo dobrih 90 odstotkov učencev in prav toliko odstotkov mladih ljudi se v šolah v naravi tudi nauči plavati. In ker vemo, koliko mladih življenj še vedno ogroža plavalna nepismenost, bi pri iskanju sredstev veljalo razmišljati tudi o tem. Za varnost otrok je pač potrebno storiti vse, kar je v naših močeh. Zato še tako draga šola ne bi smela biti predraga.

Konec koncev, kot že rečeno, pa v tem primeru ne gre zgolj za učenje te ali one športne veščine, smuča-nja ali plavanja, temveč za bistveno več. Poleg športa so namreč na programu še kulturna dejavnost, naravo-slovje, spoznavanje družbe, obrambne dejavnosti in podobno. Zato šole v naravi niso le koristne, temveč nujno potrebne.

Andrej Ulaga

Glede na vedno večje pro-bleme po počitniških zmog-ljivostih, ki so še dostopne našim ljudem, povezava mladinskega in delavskega turizma ni naključna. De-narja je vse manj, cene na-raščajo, želje po počitnicah pa ostajajo. Zato bi kazalo v prihodnje več razmišljati o tem, kako bolj na stežaj od-preti vrata počitniških do-mov, saj je znano, da so kljub velikemu povpraševa-nju slabo izkoriščeni. Mnogi le julija in avgusta, nekateri pa niti dva meseca na leto. Mar ne bi kazalo ponuditi sindikalnih domov, denimo junija ali septembra, ko ti sa-mevajo, tudi mladim? Čemu ne, saj bi bila korist ned-vomno obojestranska.

Organizirani del sloven-skega mladinskega turizma ima svoje počitniške zmog-ljivosti v Premanturi pri Pu-li in v Makarski. Seveda je to malo, zato bi bila omenjena izmenjava in sodelovanje med mladinskim in tako imenovanim sindikalnim tu-rizmom še toliko bolj dobro-došlo. O tem doslej gotovo nismo kaj dosti premišljeva-li, čeprav nas razmere vse bolj silijo v sodelovanje in skupno iskanje boljših reši-tev. Svoje počitniške zmog-ljivosti bi namreč lahko pre-cej bolj izrabili in s tem omogočili dopust precej več ljudem, ki nimajo denarja za hotel oziroma počitnice v tu-jini.

M. Z.

Nova številka UTRIPA priporoča:

VEČ PLAVANJA, MANJ POLEŽAVANJA

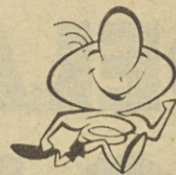
»Razpolovna doba počit-niških dogodkov je neizmer-no kratka,« trdi Niko Slana, uvodničar v poletni številki Utripa, časopisa za rekreaci-jo, oddih in šport, ki je od ponedeljka že naprodaj v ki-oskih in trgovinah po Slove-niji. »Zato je treba kar naj-bolje izrabiti sleherno pri-ložnost, ki se nam po-nuja...«

Priložnosti za »drugačno« življenje pa je obilo. Novi Utrip jih našteva v obsež-nem koledarju množičnih prireditvev tja do konca av-gusta, še zlasti podrobno pa se jih loteva v poljudno-strokovnih prispevkih o teku, kolesarjenju, plavanju in planinstvu. Tako Janez Pen-ca svetuje, kako naj si »sede-ča« populacija s sistematič-

no gibalno dejavnostjo obre-menjuje organizem, da bo vitalnejša in bolj trdoživa, obenem pa podrobno – od primera do primera – opo-zarja tekače na nevarnost to-plotnih poškodb, ki so v pas-jih dneh lahko celo usodne. Iste teme – le da so name-njene biciklistom – se v ob-sežni rubriki »kolesarjenje« loteva tudi Toni Gomišček. »Prizadetega kolesarja vrzi-te v vodnjak,« povzema po dr. Faini z rimskega inštitu-ta športne medicine, »in pokličite prvo pomoč.«

»Tudi ljubezen do gora gre slej ko prej skozi želodec,« na »planinskih« straneh pri-poveduje alpinistka Mojca Šajn in nato deli »kulinarič-ne nasvete«. Helena Giaco-melli pa v isti rubriki opo-

Marsikaj si lahko privoščimo, le lenarjenja ne

Skupna študija dveh ameriških univerz pod vodstvom profesorja Ralpa Paffenbargarja mlajšega dokazuje, da šport podaljšuje življenje. Torej ni točno, da športniki dočakajo v primerjavi z drugimi ljudmi jesen življenja le bolj zdravi. Dočakajo tudi več let kot nešportniki.

Raziskovalci, ki so ugriznili v omenjeno študijo, so uporabili podatke kar 17.000 nekdanjih študentov harvardске univerze, ki so študirali med letoma 1916 in 1950. Vsi anketiranci, stari od 35 do 74 let, so vestno izpolnili vprašalnik in opisali svoj način življenja in obseg oziroma intenzivnost telesne dejavnosti pri delu in športu. Med opazovanjem, to je od leta 1962 pa do leta 1978, je umrlo 1413 oseb. Raziskovalci so pri tem ugotovili, da živijo trenirani ljudje povprečno dve leti dlje kot netrenirani. Pa ne samo to. Spoznali so tudi, da ima že človek, ki s telesno dejavnostjo pokuri na teden borih 2000 kalorij, bistveno večje možnosti za daljše življenje kot prijatelji posedanja in mirovanja.

Se je potrebno za zdravo aktivno življenje res pre-tegniti? Sploh ne, zatrjujejo strokovnjaki. Štiri ure lahкотnega teka ali tri ure tenisa na teden, seveda ne hkrati, temveč enakomerno razporejenega, bo povsem dovolj! Torej sploh ni potrebno kdo ve kakšno garaško naprezanje. Ze redni vsakdanji sprehod s podaljšanim korakom veliko pripomore k ohranjanju zdravja in telesne zmogljivosti.

Ob tem velja poudariti, da nekdanji športniki, ki se po končani tekmovalni poti polenijo, nimajo predno-sti v zdravstvenem pogledu. Nasprotno. Če se nekda-nji tekmovalci na zrela leta ne ukvarjajo s športno rekreacijo, se njihova krivulja umrljivosti celo hitreje dviga kot pri ljudeh, ki so se začeli ukvarjati s tem ali onim športom šele v srednjih letih. Sicer pa avtorji omenjene študije poudarjajo predvsem tole: za zdravo in dolgo življenje je najpomembnejša redna dejavnost v vseh obdobjih življenja. Telesna teža igra pri tem neprimerno manjšo vlogo. Torej je tudi nekoliko moč-njejša postava manj nevarna od lenarjenja.

-a-

Letovanje v Makarski

Mladinsko letovišče Savi-nja v Makarski je v stolet-nem borovem gozdu 150 me-trov od morja. Nudi dvo- in triposteljne zasebne sobe, sodobno urejeno kuhinjo in samopostrežno restavracijo.

Termini: 2. 7.–11. 7., 11. 7.–20. 7., 20. 7.–29. 7., 29. 7.–7. 8., 7. 8.–16. 8. in 16. 8.–25. 8.

Cena: člani PZJ 39.200 din, ostali 42.700 din.

V ceni so zajeti stroški or-ganizacije in devet polnih penzionov. CMT Mladi tu-rist nudi obročno odplače-vanje. Zadnji obrok je po-trebno poravnati vsaj teden pred odhodom na počitnice.

Informacije: Mladi turist, Celovška 49, Ljubljana. Te-lefon: 061 312-185, 321-897.

po turi brez žuljev in črnih nohtov na nogah.

V novem Utripu je tudi več zanimivih reportaž, od katerih velja opozoriti vsaj na dve iz naših narodnih parkov: prva – o Paklenici je »lepa«, druga, o splavarje-nju po Tari, pa »grda«... Si-cer si je pa uredništvo za le-tošnje počitnice izbralo ge-slo: »Več plavanja, manj po-ležavanja na soncu« in temu primerno z dvema kinogra-moma in besedno razlago razgrnilo še zadnje skrivno-sti za vse tiste, ki bi si radi izpopolnili tehniko prsnega plavanja in kravla.

D. K.

Pogovor z magistrom Dušanom Lavričem, direktorjem novomeške tovarne prikolic

V IMV se nekaj dogaja

Z magistrom Dušanom Lavričem, ki vodi proizvodnjo oziroma bolje rečeno sanacijo proizvodnje prikolic v IMV, smo se skušali pogovarjati o nekaterih zanimivih stvareh, ki bi še kako utegnile zanimati slovensko javnost. Toda naš sogovornik se o njih ni bil pripravljen pogovarjati, pristal je le na pomenek o položaju in sanaciji proizvodnje prikolic, ki kljub številnim preglavicam dokaj uspešno poteka. To kajpak ni ušlo očem delavcev, še zlasti ne tistim, ki delajo v avtomobilskem delu tovarne in ki se zdaj spet vse manj ogrevajo za napovedano delitev tovarne na dva dela. Ni neznanka, da vse to (ob še vedno negotovi usodi avtomobilske proizvodnje) v IMV povzroča napetosti, tembolj, ker so delavci na podlagi dosedanjih rezultatov že lahko ugotovili (najbrž pa tudi novo občinsko vodstvo, op. avt.) kdo iz sedanjega vodstva je prišel v Novo mesto z resnimi nameni in kdo bolj s turističnimi. Za našega sogovornika se ve, da bi ga večina delavcev zelo rada videla na čelu tovarne, kar že nekaj pomeni. Še posebno po tej Lavričevi izjavi: »Prepričan sem, da se da IMV zelo dobro sanirati!« V Novem mestu se torej očitno nekaj dogaja...

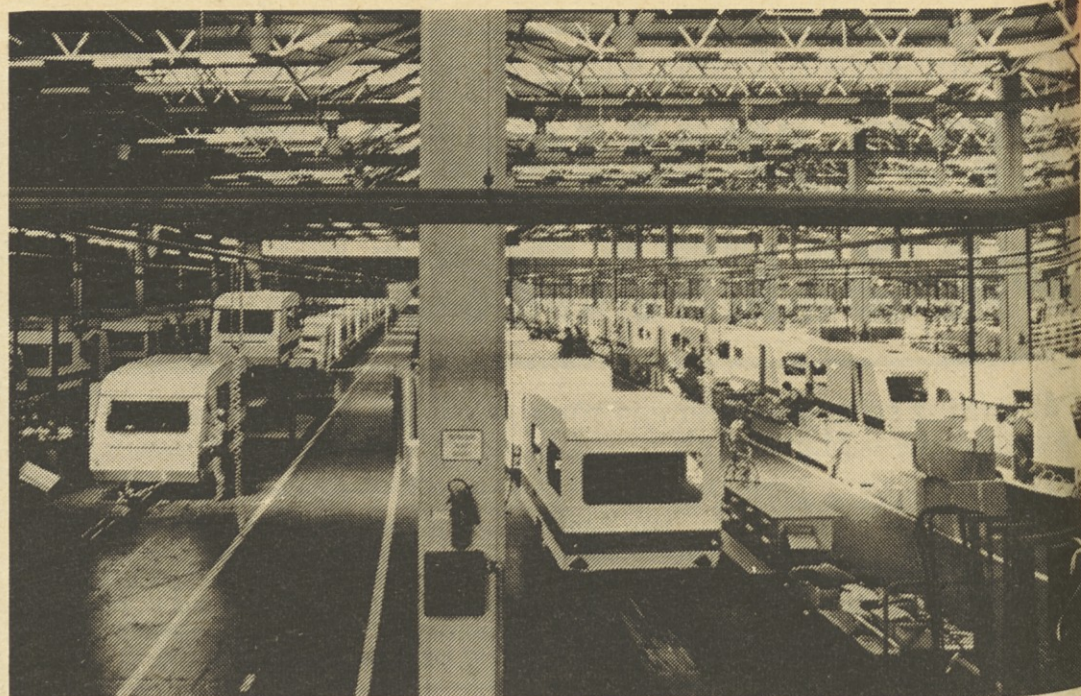

Dušan Lavrič: »IMV se da dobro sanirati!«

– **Tovariš Lavrič, po vaši izjavi sodeč bi lahko menili, da bi pod določenimi pogoji vendarle ostali v IMV?**
»Za zdaj ne morem prav nič reči. Kot veste, so delavci v žužemberški Iskri sprič govorili, da bom ostal v IMV, izsilili sestanek, na katerem jim je bilo rečeno, da bom v Novem mestu samo do 1. julija.«
– **Saj res, vi ste hkrati tudi direktor v Žužemberku?**
»Da, in to zahteva od mene strašen trud. Samo pomislite, od doma v Grosupljem odidem zjutraj ob petih. Ob pol šestih začnem v Žužemberku, delam tu do osmih, potem pa se moja direktorska pot nadaljuje v Novem mestu, kjer ostanem do tretje, četrte, ali katere koli ure že. Odvisno pač od potreb.

Potem, popoldne, sem spet direktor v Žužemberku. Ne gre samo za velike napore, ki jih prenašam, gre tudi za mojo razdvojenost. Tu se vendarle mešata dva poslovna svetova, dvoje vrst različnih problemov, različnih filozofij... S takšnim delom bo treba čimprej prenehati.«
– **Pa vendarle ne bi ostali v Novem mestu, če je jasno tako vam kot meni, da te enoletne ekipe za IMV niso nobena rešitev, da IMV potrebuje na svojem čelu sposobnega človeka, ki bo okoli sebe zbral prav tako sposobne ljudi in ki bodo pripravljeni delati v Novem mestu dlje časa?**
»Na prvi del vprašanja sem vam že odgovoril, z drugim pa se strinjam z vami.«
– **Pustimo to, slišimo, da je proizvodnja prikolic ob sicer uspešni sanaciji ta čas**

v velikih škripcih. Ali je to res?
»Izdelovanje prikolic je v glavnem pohištvena industrija, kar pomeni, da gre pri tej proizvodnji za podobne težave, kot jih ima vsa lesna industrija...«
– **Ki je domala vsa v izgubah in ki je vi vendarle nimate?**
»Mi smo zagate, s katerimi se letos otepa lesna industrija, predvidel je lani in se nanje tudi pripravili. Mogoče je bila to naša prednost.«
– **Bi nam na grobo orisali te zagate?**
»Če odmislimo težave, zato ker je bila prikoličarska dejavnost v IMV dolga leta pastorek, brez lastnega razvoja, kadrov, financ in vrste drugih nujno potrebnih stvari, potem lahko rečemo, da nas letos najbolj tepejo velike razlike med cenami

tako imenovanih vhodnih materialov in rastoje tečaja. Medtem ko se je letos reprodukcijski material podražil že za 55 odstotkov, je tečaj zrasel samo za 25 odstotkov. Če vemo, da IMV izvozi 85 odstotkov proizvodnje prikolic, potem nam bo kaj hitro jasno, da z deviznimi cenami nismo sposobni pokrivati naraščanja stroškov.«
– **In kaj boste naredili?**
»Zmanjšujemo izvoz in namenamo večjo pozornost domačemu ter klirinškemu tržišču.«
– **Ali ni to škoda?**
»Je, vendar si ta trenutek ne moremo drugače pomagati.«

– **Vendar ne boste rekli, da se umikate iz izvoza samo zaradi čezmernega naraščanja stroškov proizvodnje. Zagata je verjetno tudi v drugih stroških, ki spremljajo vaš izvoz. Na primer: stroški transporta.**

»Nikakor, izvoz naših prikolic je res obremenjen z velikimi stroški. Gre za tako imenovane stroške komercializacije, med katere štejejo transport, stroške naše prodajne mreže v tujini ter maloprodajo, kar je skupaj približno polovica iztržene devizne cene za prikolicu. Povedati velja, da so bili ti stroški, ko smo mi prišli v IMV, še veliko večji in da smo jih zmanjšali za približno četrtino. Vedeti morate, da smo lani odpustili 220 delavcev v tujini, da smo jim morali izplačati odpravnine itd.«

– **Torej lahko ob polletju pričakujemo rdeče številke?**

»Lahko rečem, da bi letošnje poslovno leto, če tečaj ne bi tako počasi rasel, lahko zelo ugodno zaključili. Ker pa ni tako, rezultat kajpak ne bo tako ugoden, toda tudi izgube ne bo. Zdaj IMV v obeh delih proizvodnje, v

avtomobilskem in prikoličarskem, posluje brez izgub. In to je veliko.«
– **Poslovanje se bo verjetno izboljševalo skladno z izpolnjevanjem sanacije. Kaj delate zdaj?**

»Marsikaj, na veliko razmišljamo o dopolnilnih programih, ki jih proizvodnja prikolic spričo svoje dinamike vsekakor potrebuje. Hkrati krčimo število najrazličnejših tipov prikolic. Doslej je bilo teh kar 72, poslej naj bi pristali pri številki 35. Veliko si prizadevamo za standardizacijo in tipizacijo notranje opreme, obenem pa moramo tudi precej zmanjšati težo prikolic.«

– **Ali je to vse?**

»Kje neki! S 1. julijem bomo začeli izdelovati sendvič plošče v Novem mestu, ki smo jih doslej dobivali iz Belgije. Hkrati zaokrožujemo proizvodnjo v naših tozidih v Črnomlju, Semiču, Šentjerneju, Mirni... Poslej naj bi na primer v Črnomlju izdelovali samo podela za prikolicice, v Šentjerneju pohištvo.«

– **Specializacija torej?**

»Tudi to. Doslej so ti tozidi delali vse mogoče in v njih ni bilo mogoče vpeljati sodobne tehnologije. Poslej bo to drugače.«

– **Posodabljate in racionalizirate proizvodnjo?**

»Da, in to je nujno, če se hočemo prebiti v višji cenovni razred v Evropi. Mislimo, da nam bo to popolnoma uspelo že leta 1987 in 1988, ko bomo začeli uveljavljati nov koncept proizvodnje prikolic.«

– **Kako pa kadri?**

»Počasi oblikujemo lasten razvoj, kar pa je spričo dosežanje prakse licenčne proizvodnje zelo težko. Toda izbiro ni, lasten razvoj je naša edina možnost. Kadri nam delajo preglavice tudi na

mnogih drugih področjih, v trženju, prodaji...«

– **Ko ste že omenili trgovino, ali se vam ne zdi, da bi morala imeti takšna tovarna, kot je vaša, svojo trgovsko mrežo, če pa že to ne, pa vsaj svoje vodstvo te trgovine. Slišimo namreč, da ljudje in gospodarske organizacije ne morejo kupiti prikolic v Novem mestu, da so jih Novomeščani prisiljeni kupovati prek Slovenijalesa, za kar morajo plačevati še dodatne stroške prevoza in sploh, da jih Slovenijales zelo obere pri vsaki prikolicici...«**

»Takole bi rekel: z vašo zamisljivo o lastni trgovini se strinjam, vendar glede naše prodaje le v prihodnosti. Boljše izbire od Slovenijalesa za zdaj nimamo. Vedeti morate, da je prodaja prikolic zelo sezonska in da je treba zaloge kreditirati, mi pa denarja za to zdaj nimamo. To pa, da ne bi mogel kdo kupiti prikolic v Novem mestu, je ali laž (prodajamo jih v naši skupni prodajalni) ali pa nesposobnost, da ne rečem kaj drugega, kakega našega referenta. Pa še to lahko dodam, da nas trgovina prek Slovenijalesa manj stane od naše mreže v tujini.«

– **In koliko vam pobere Slovenijales od vsake prikolicice, 9 ali 11 odstotkov?**

»Osem.«
– **Torej toliko, kot nameni za osebne dohodke delavcev. Je to vaša perspektiva?**

»Ni, vendar si trenutno ne moremo pomagati. Prepričan sem, da se bomo kmalu tudi pri tem postavili na lastne noge.«

– **Tovarna prikolic v Novem mestu torej ima prihodnost?**

»Vsekakor. Glede tega sem optimist.«

Ivo Kuljaž

LIPE SVEDER: NIČ VEČ PRITOŽB

